

بررسی رابطه احساس خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی

سعید غفاری^۱، رقیه علیپور^{۲*}

(۱) استادیار دانشگاه پیام نور قم

(۲) دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور قم.

*نویسنده مسوول: alipoorsahar58@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله ۹۵/۰۳/۲۵ تاریخ آغاز بررسی مقاله ۹۵/۰۵/۱۹ تاریخ پذیرش مقاله ۹۵/۰۷/۱۰

چکیده

استفاده مناسب از کتابخانه، به ویژه کتابخانه‌های دانشگاهی نقش بسیار مهمی در ارتقاء کیفیت آموزش و پژوهش دارد. برای برخی از دانشجویان، کتابخانه‌ی دانشگاهی محل امنی برای انجام تحقیق و مطالعه به حساب می‌آید، اما برای برخی دیگر نشانه‌هایی از اضطراب را فراهم می‌آورد. پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی پرداخته است. روش انجام پژوهش، توصیفی پیمایشی است. جامعه پژوهش کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی می‌باشند که از بین آن‌ها ۳۳۵ نفر به‌عنوان نمونه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند؛ از این تعداد ۲۶۹ پرسشنامه بازگردانده شد. برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه خودکارآمدی شوارتز و مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای باستیک استفاده شد. وضعیت خودکارآمدی جامعه پژوهش در حد مطلوبی نشان داده شد. میزان اضطراب کتابخانه‌ای در جامعه پژوهش کمتر از حد متوسط بود. اضطراب کتابخانه‌ای به‌صورت معناداری در دانشجویان زن نسبت به مرد ($p < 0/02$) و دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به دکتری بالاتر بود ($p < 0/001$). درعین حال، خودکارآمدی به‌طور معناداری در دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد بالاتر نشان داده شد مرد ($p < 0/01$). سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه‌ای، رابطه معنادار و منفی داشتند یعنی با افزایش خودکارآمدی در دانشجویان کارشناسی ارشد، اضطراب کتابخانه‌ای کاهش می‌یابد.

کلید واژگان: خودکارآمدی، اضطراب کتابخانه‌ای، کتابخانه دانشگاهی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی.

مقدمه

اطلاعات و منابع اطلاعاتی برای کاربران صورت می‌گیرد، بررسی موانع عاطفی و روان‌شناختی استفاده از کتابخانه، دسترسی به منابع اطلاعاتی و انجام پژوهش‌های کتابخانه‌ای نیز می‌تواند در ارائه بهتر خدمات و استفاده هرچه مناسب‌تر کاربران از کتابخانه تأثیرگذار باشد. خودداری در استفاده از کتابخانه به دلایل مختلف، امری تازه و عجیب نیست. عادات استفاده از کتابخانه تاکنون از سوی محققان مختلف بررسی شده و در این پژوهش‌ها،

کتابخانه‌های دانشگاهی از نهادهای مهم و تأثیرگذار در دانشگاه‌ها محسوب می‌شوند. این مراکز با پشتیبانی از فرآیندهای آموزشی و پژوهشی از طریق فراهم آوری و اشاعه منابع اطلاعاتی موردنیاز و مرتبط با رشته‌های تحصیلی در جهت دانش‌گستری گام برمی‌دارند. استفاده از کتابخانه در شناسایی، بازیابی و دسترسی به اطلاعات برای کاربران از اهمیت بالایی برخوردار است. امروزه، در کنار تمام تلاش‌هایی که از سوی کتابخانه‌ها جهت فراهم آوری، سازماندهی و دسترس‌پذیری

به‌ویژه آن‌هایی که برای نخستین بار به کتابخانه وارد می‌شوند تجربه می‌کنند. (هارنت^۶، ۲۰۰۵). علل اضطراب کتابخانه‌ای عبارت‌اند از:

- نداشتن اطلاعات از کتابخانه، احساس عدم کفایت، ترس از سؤال کردن .

- تحت تأثیر فضای کتابخانه قرار گرفتن.

- آگاهی نداشتن از سازماندهی کتابخانه. (ندانستن اینکه انواع منابع اطلاعات در کجا قرار گرفته‌اند و چه چیزی را باید جستجو کرد) .

- نداشتن اعتماد به نفس و اینکه از کجا باید تحقیق را آغاز نمود؟

فرد مضطرب دارای احساس عدم اطمینان، درماندگی، برانگیختگی فیزیولوژیکی و تحریک‌پذیری است (آزاد احیایی، ۱۳۸۶). برای کاربرانی که دارای سطح بالایی از اضطراب کتابخانه‌ای هستند، استفاده از کتابخانه یک تجربه منفی است. این افراد در کتابخانه اغلب نشانه‌های زیادی از اضطراب را از خود بروز می‌دهند. برای مثال، ممکن است این مراجعه‌کنندگان هنگام تلاش برای یافتن کتاب یا نشریات ادواری از نقشه‌ها و علائم چشم پوشی کرده، دستورالعمل‌ها را به اشتباه متوجه شوند. این افراد حتی از درخواست کمک نیز خودداری می‌کنند یا سریعاً از انجام تحقیق دست می‌کشند (کیفر^۷، ۱۹۹۳)

در سال ۱۹۷۲ اسووپ و کتزر^۸ نخستین بررسی درباره اضطراب کتابخانه‌ای را در میان دانشجویان انجام دادند.

این اولین قدم پژوهشی در حوزه یادشده بود. در سال ۱۹۸۶ ملون^۹ مقاله‌ای بنیادی نوشت که در آن اصطلاح اضطراب کتابخانه‌ای به کار رفته بود و به این شکل زمینه را برای پژوهش بیشتر در این زمینه فراهم کرد. به گفته ملون، دانشجویان مبتلا به اضطراب کتابخانه‌ای در گردآوری اطلاعات مورد نیاز خود در تحقیقات

عدم استفاده از کتابخانه به‌عنوان امری شایع در بسیاری از افراد مورد مطالعه، مشاهده شده است (کلیوند^۱، ۲۰۰۴).

استفاده از فن‌آوری‌های جدید در کتابخانه‌ها به همراه ویژگی‌های محیطی کتابخانه، برخورد نامناسب کتابداران و مواردی از این قبیل می‌تواند اثرات روان‌شناختی پیچیده‌ای بر کاربران کتابخانه‌های دانشگاهی داشته باشد و کمیت و کیفیت استفاده از کتابخانه را تحت تأثیر قرار دهد. یکی از این تأثیرات روان‌شناختی موضوع اضطراب است که در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی با عنوان اضطراب کتابخانه‌ای^۲ از آن یاد می‌شود (عرفان منش و بصیریان جهرمی، ۱۳۹۰). دانشجویانی که اضطراب کتابخانه‌ای دارند، فکر می‌کنند سایر دانشجویان در استفاده از کتابخانه مهارت دارند درحالی‌که فقط آن‌ها در این زمینه بی‌تجربه هستند و این نداشتن مهارت که نزد آن‌ها به نداشتن صلاحیت نیز تعبیر می‌شود باید از دید سایرین پنهان بماند. آن‌ها همچنین فکر می‌کنند که اگر سؤالی پرسیده شود، ناشی از جهل و نادانی آن‌هاست (عمران^۳، ۲۰۰۱). این دانشجویان به علائم و راهنماهای استفاده از کتابخانه نیز توجه ندارند و اغلب جستجوی خود را ناتمام رها می‌کنند. این افراد در فرآیند جستجوی اطلاعات نیز با مشکلات زیادی روبرو خواهند شد؛ موضوعی که می‌توان آن را به فقدان قدرت تحلیل، تفکر، خلاقیت و سازماندهی مناسب در میان چنین اشخاصی مرتبط دانست (کولینز و ویل^۴، ۲۰۰۴).

به‌طورکلی اضطراب بیانگر حالت هیجانی نامطلوبی است که محصول کشمکش‌های روانی افراد می‌باشد و مشخصه‌ی بارز آن ترس و بیم از وقوع حوادث آینده است. (استات^۵، ۱۹۹۰). این عبارت در واقع برای نشان دادن احساساتی مانند ترس، نگرانی، ناآرامی، تهدید و نداشتن آسودگی خاطر بکار می‌رود که کاربران کتابخانه،

6 Harnet
7 Keefer
8 Swope & Katzer
9 Mellon

1Cleveland
2library anxiety
3Omran
4Collins & Veal
5 Statt

عملکردهای موفقیت‌آمیز ۲. تجارب نیابتی ۳. اقتناع کلامی و ۴. کاهش برانگیختگی هیجانی (شارف^{۱۲}، ۱۹۹۷؛ ترجمه فیروزبخت، ۱۳۸۴). بندورا نتیجه گرفت که برخی از شرایط، کارایی شخصی را افزایش می‌دهند:

۱. مواجه کردن افراد با تجربه‌های موفقیت‌آمیز با ترتیب دادن هدف‌های دست‌یافتنی، موفقیت عملکرد را زیاد می‌کند.
۲. مواجه کردن افراد با الگوهای مناسبی که عمل موفقیت‌آمیز دارند، تجربه‌های موفق جانشینی را بهتر می‌کند.
۳. فراهم آوردن قانع‌سازی کلامی، افراد را ترغیب می‌نماید که باور کنند توانایی عمل موفقیت‌آمیز را دارند.
۴. تقویت کردن انگیزتگی فیزیولوژیکی از طریق رژیم غذایی مناسب، کاهش استرس، و برنامه‌های ورزشی، بنیه و توانایی کنار آمدن را افزایش می‌دهد (شولتز و شولتز^{۱۳}؛ ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۳).

کتابخانه‌ی دانشگاهی اولین و مهمترین مکانی است که دانشجویان برای مطالعه و پژوهش به آن مراجعه می‌کنند. آشنا کردن کاربران با مفهوم اضطراب کتابخانه‌ای و جنبه‌های گوناگون آن و بیان این مطلب که اضطراب امری شایع در میان کاربران کتابخانه‌ها به شمار می‌رود باعث می‌شود کاربران خود را در این احساسات منفی تنها ندانسته و در نتیجه اضطراب کمتری تجربه کنند (کارلایل^{۱۴}، ۲۰۰۷). از طرفی آگاهی کتابداران از وجود اضطراب کتابخانه‌ای و عوامل پدیدآورنده آن می‌تواند تاحدودی در برطرف کردن موانع و کمک به مراجعه‌کنندگان سودمند باشد. با توجه به اهمیتی که برای خودکارآمدی و نقش آن در رفتار گفتیم قصد داریم در تحقیق حاضر به بررسی رابطه احساس خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان دانشگاه خوارزمی بپردازیم.

کتابخانه‌ای دچار چنان اضطرابی می‌شوند که آن‌ها را از برخورد منطقی و مؤثر با مسئله باز می‌دارد (ملون، ۱۹۸۸). قدم بعدی در این حوزه در سال ۱۹۹۲ توسط باستیک^۱ برداشته شد. وی مقیاس اندازه‌گیری اضطراب کتابخانه‌ای را تهیه کرد که از آن زمان تاکنون به‌عنوان ابزاری برای سنجش اضطراب کتابخانه‌ای استفاده شده است (نارمنجی و نوکاریزی، ۱۳۸۸).

باستیک پنج عامل برای اضطراب کتابخانه‌ای شناسایی نموده که عبارت‌اند از: موانع کارمندان^۲، موانع عاطفی^۳، موانع احساس راحتی در کتابخانه^۴، موانع آگاهی از کتابخانه^۵، و موانع مکانیکی^۶.

علاوه بر موارد ذکر شده ویژگی‌های شخصیتی افراد و عوامل روان‌شناختی مختلفی وجود دارند که می‌توانند بر اضطراب کتابخانه‌ای تأثیر داشته باشند. یکی از این عوامل احساس خودکارآمدی^۷ یا اثربخشی شخصی است.

خودکارآمدی عبارت از قضاوت فرد از خود در مورد توانایی انجام یک عمل ویژه است (هیکی^۸ و همکاران، ۱۹۹۱). خودکارآمدی وابسته به احساس کنترل فرد روی محیط و رفتارش است. همچنین عقاید مرتبط با خودکارآمدی بر اهداف و آرزوها اثر می‌گذارد و تشکیل دهنده پیامدهای رفتار انسان است (شوارتز و لائوسزینک^۹، ۲۰۰۵). به طور کلی، درک انسان از خودکارآمدی، بر الگوهای تفکر، انگیزش، عملکرد و برانگیختگی هیجانی او تأثیر می‌گذارد. از نظر بندورا^{۱۰}، انتظارات خودکارآمدی نسبت به سایر انتظارات، نقش مهم‌تری در انگیزش و رفتار افراد دارد (پروین و جان^{۱۱}، ۲۰۰۱).

به نظر بندورا (۱۹۸۹) چهار عامل اصلی در شخص ایجاد خودکارآمدی می‌کنند:

8 Hickey
9 Schwarzer & Luszczynsk
10 Bandura
11Pervin & John
12 Sharf
13 Schultz & Schultz
14Carlile

1Bostick
2Barrier with Staff
3Affective Barriers
4Comfort with the Library
5Knowledge of the Library
6Mechannical Barriers
7Self efficacy

اهداف پژوهش

هدف اصلی

بررسی رابطه احساس خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان دانشگاه خوارزمی

اهداف فرعی

۱. بررسی میزان احساس خودکارآمدی دانشجویان
۲. بررسی میزان اضطراب کتابخانه‌ای دانشجویان
۳. بررسی میزان پراکندگی دانشجویان بر اساس جنسیت و مقطع تحصیلی

روش

پژوهش حاضر به روش توصیفی پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه خوارزمی بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ۳۳۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. از میان این تعداد، ۲۶۹ پرسشنامه برگردانده و کار تجزیه و تحلیل یافته‌ها بر اساس تعداد مذکور انجام شد.

جهت گردآوری داده‌های مورد نیاز از دو پرسشنامه استفاده گردید:

مقیاس خودکارآمدی

برای اندازه‌گیری خودکارآمدی مقیاس‌های مختلفی وجود دارد. برای بررسی میزان خودکارآمدی در این پژوهش از مقیاس خودکارآمدی شوارتزر استفاده شد. پرسشنامه‌ی فوق در تحقیقات متعددی مورد استفاده قرار گرفته است ((کدیور، ۱۳۸۲، (سروقد، ۱۳۸۹)، (خوشنویسان، ۱۳۹۰)، (فانک، ۲۰۰۹)). این پرسشنامه شامل ۱۰ گویه پنج‌گزینه‌ای است. روش نمره‌گذاری آن لیکرت و به صورت ۵ تا ۱ است. بالاترین نمره ۵۰ و کمترین نمره ۱۰ است. بدیهی است که انتظار نمره صفر در مورد خودکارآمدی غیر واقع بینانه به نظر می‌رسد چراکه تصور بر این است

که هر فردی به تناسب از میزان خودکارآمدی بهره‌مند است.

مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای

با جستجوهای انجام شده مشخص شد در بیشتر پژوهش‌های مرتبط با اضطراب کتابخانه‌ای از مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای باستیک (۱۹۹۲) استفاده شده است. خدیوی، ۱۳۸۶، جوکار، ۱۳۸۷، حریری، ۱۳۸۸، پس از بومی‌سازی از آن استفاده کردند. در خارج از کشور، جیائو و آنوگبوزی^۲، ۲۰۰۱، ژرابک، انور و باتل^۳، ۲۰۰۴، لی^۴، ۲۰۱۱، آن را به‌کار برده‌اند. در این پژوهش نیز برای سنجش اضطراب کتابخانه‌ای از مقیاس اضطراب کتابخانه‌ای باستیک استفاده شد که شامل ۵۶ گویه در شش قسمت: موانع کارکنان، موانع عاطفی، موانع مربوط به فناوری، موانع دانش کتابخانه‌ای، موانع احساس راحتی در کتابخانه و موانع مربوط به منابع است.

جهت سنجش روایی محتوا و روایی صوری از نظرات متخصصان و صاحب‌نظران (متخصصان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی و سایر رشته‌ها) استفاده شد. پایایی هر دو پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که ضریب به دست آمده برای پرسشنامه سواد اطلاعاتی برابر ۰/۸۵ و ضریب پایایی برای پرسشنامه اضطراب کتابخانه‌ای برابر ۰/۹۱ بود. در این پژوهش در بخش آمار توصیفی به محاسبه میانگین و انحراف معیار پرداخته شده و در بخش آمار استنباطی از ضریب همبستگی و آزمون تی مستقل و تحلیل واریانس تک متغیری استفاده شده است.

یافته‌های

با توجه به یافته‌ها در بین ۲۶۹ دانشجوی حاضر در پژوهش، ۶۱ درصد از پاسخ‌دهندگان را مردان و ۳۹ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. حدود ۸۷ درصد از

شرکت کنندگان کارشناسی ارشد و ۱۳ درصد در مقطع دکتری مشغول به تحصیل می باشند. همانطور که در جدول ۱ مشاهده می شود، میانگین و انحراف معیار خودکارآمدی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ترتیب ۱۰۰/۱۰ و ۱۱/۹۹ می باشد.

سطح خودکارآمدی

جدول ۱. وضعیت سطح خودکارآمدی دانشجویان تحصیلات تکمیلی

متغیر	شاخص های آماری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
سطح خودکارآمدی		۲۸	۱۰۰/۱۰	۱۱/۹۹	۵۹	۱۳۲

جدول ۲. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای مقایسه میانگین به دست آمده از نمره های خودکارآمدی

متغیر	میانگین فرضی	میانگین	T	درجه ی آزادی (df)	سطح معنی داری (sig)
سطح خودکارآمدی	۸۴	۱۰۰/۱۰	۲۲/۰۲	۲۶۸	۰/۰۱

جدول ۳. وضعیت میزان اضطراب کتابخانه ای دانشجویان تحصیلات تکمیلی

متغیر	شاخص های آماری	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
میزان اضطراب کتابخانه ای		۲۶	۶۸/۴۸	۱۰/۸۵	۳۶	۱۰۳

جدول ۴. نتایج آزمون t تک نمونه ای برای مقایسه میانگین به دست آمده از نمره های اضطراب کتابخانه ای

متغیر	میانگین فرضی	میانگین	T	درجه ی آزادی (df)	سطح معنی داری (sig)
میزان اضطراب کتابخانه ای	۷۲/۵	۶۸/۴۸	۶/۰۷	۲۶۸	۰/۰۱*

جدول ۵. ضریب همبستگی ساده بین خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه ای

متغیر پیش بین	متغیر ملاک
سطح خودکارآمدی	اضطراب کتابخانه ای
	-۰/۲۵**

P < ۰/۰۱**

جدول ۲. مقایسه دانشجویان زن و مرد از نظر سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه ای

متغیر	شاخص های آماری	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
سطح	زنان	۱۰۰/۱۷	۱۳/۱۰	۵۹	۱۳۱
خودکارآمدی	مردان	۱۰۰/۰۶	۱۱/۲۷	۷۲	۱۳۲
میزان	زنان	۷۰/۳۳	۱۰/۶۵	۴۱	۱۰۳
اضطراب کتابخانه ای	مردان	۶۷/۳۰	۱۰/۸۴	۳۶	۹۹

با توجه به جدول ۵، بین سطح خودکارآمدی با اضطراب کتابخانه‌ای رابطه‌ی منفی معنی‌داری وجود دارد.

مقایسه دانشجویان از نظر خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای

برای مقایسه گروه‌های گوناگون از نظر سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه‌ای از آزمون تحلیل واریانس تک متغیری (آنوا) استفاده شده است.

با توجه به جدول ۶، میانگین و انحراف معیار نمره دانشجویان تحصیلات تکمیلی زن در سطح خودکارآمدی ۱۰۰/۱۷ و ۱۳/۱۰ و در دانشجویان مرد به ترتیب ۱۰۰/۰۶ و ۱۱/۲۷ می‌باشد. میانگین و انحراف معیار نمره دانشجویان تحصیلات تکمیلی زن در میزان اضطراب کتابخانه‌ای ۷۰/۳۳ و ۱۰/۶۵ و در دانشجویان مرد به ترتیب ۶۷/۳۰ و ۱۰/۸۴ می‌باشد.

همانطور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، بین دانشجویان زن و مرد از لحاظ سطح خودکارآمدی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد ($F=0/005$ و $P<0/94$) ولی بین دانشجویان زن و مرد، از لحاظ میزان اضطراب کتابخانه‌ای تفاوت معنی‌دار وجود دارد ($F=5/07$ و $P<0/02$). با توجه به جدول ۶، زنان با میانگین ۷۰/۳۳ نسبت به مردان با میانگین ۶۷/۳۰، دارای اضطراب کتابخانه‌ای بیشتری هستند.

پس از محاسبه‌ی شاخص‌های توصیفی، از آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه‌ی میانگین به دست آمده با میانگین فرضی استفاده شد که نتایج در جدول ۲ آمده است.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود سطح آماری متناظر با آماره‌ی t برابر ۰/۰۱ می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که این مقدار از میانگین فرض شده بیشتر است و تفاوت معنی‌داری بین میانگین به دست آمده از نمره‌ی خودکارآمدی و میانگین فرضی وجود دارد.

سطح اضطراب کتابخانه‌ای

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار اضطراب کتابخانه‌ای در دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ترتیب ۶۸/۴۸ و ۱۰/۸۵ می‌باشد.

پس از محاسبه‌ی شاخص‌های توصیفی، از آزمون t تک نمونه‌ای برای مقایسه‌ی میانگین به دست آمده با میانگین فرضی استفاده شد که نتایج در جدول ۴ آمده است.

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود سطح آماری متناظر با آماره‌ی t برابر ۰/۰۱ می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که این مقدار از میانگین فرض شده کمتر است و تفاوت معنی‌داری بین میانگین به دست آمده از نمره‌ی خودکارآمدی و میانگین فرضی وجود دارد.

رابطه بین خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه‌ای

برای به دست آوردن رابطه بین سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه‌ای از ضریب همبستگی ساده استفاده شد که نتایج در جدول ۵ آمده است.

جدول ۷. نتایج تحلیل واریانس تک متغیری مربوط به مقایسه‌ی دانشجویان زن و مرد از نظر سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه‌ای

شاخص‌های آماری					
مجموع مجزورات					
درجه آزادی					
میانگین مجزورات					
نسبت F					
سطح معنی‌داری					
متغیر					
سطح خودکارآمدی	۰/۷۸	۱	۰/۷۸	۰/۰۰۵	۰/۹۴
میزان اضطراب کتابخانه‌ای	۵۸۸/۲۹	۱	۵۸۸/۲۹	۵/۰۷	۰/۰۲

جدول ۸. مقایسه دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری از نظر سطح خودکارآمدی و میزان اضطراب کتابخانه ای

شاخص های آماری	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
سطح	۹۹/۳۹	۱۱/۸۵	۵۹	۱۳۲
خودکارآمدی	۱۰۴/۶۹	۱۲/۰۹	۷۸	۱۲۹
میزان	۶۹/۴۷	۱۰/۷۱	۳۶	۱۰۳
اضطراب کتابخانه ای	۶۲/۰۶	۹/۶۰	۴۱	۸۱

جدول ۹. نتایج تحلیل واریانس تک متغیری مربوط به مقایسه ی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری از نظر سطح خودکارآمدی و میزان

اضطراب کتابخانه ای

شاخص های آماری	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معنی داری
سطح خودکارآمدی	۸۷۵/۷۷	۱	۸۷۵/۷۷	۶/۲۰	۰/۰۱
میزان اضطراب کتابخانه ای	۱۷۱۰/۷۴	۱	۱۷۱۰/۷۴	۱۵/۲۹	۰/۰۰۱

بیشتر است. همچنین میانگین میزان اضطراب کتابخانه ای دانشجویان جامعه پژوهش برابر ۶۸/۴۸ می باشد که از سطح متوسط کمتر است. اضطراب کتابخانه ای در سطح بالا در دانشجویان، به مثابه زنگ خطری برای مدیران و کارکنان کتابخانه ها تلقی می شود تا در صدد برطرف کردن عوامل ایجاد کننده این اضطراب در بین مراجعان کتابخانه باشند. در پژوهش حاضر پایین بودن سطح اضطراب کتابخانه ای در بین دانشجویان جامعه مذکور نشانه ی راحتی و رضایتمندی دانشجویان است که برای مسئولین امتیازی مثبت محسوب می شود. در بررسی رابطه میان سطح خودکارآمدی و اضطراب کتابخانه ای، نتایج پژوهش نشان داد میان اضطراب کتابخانه ای و خودکارآمدی دانشجویان رابطه ی منفی و معنی دار وجود دارد. بنابراین هرچه میزان خودکارآمدی در دانشجویان افزایش یابد، میزان اضطراب کتابخانه ای او کاهش می یابد.

طبق یافته های پژوهش حاضر بین خودکارآمدی در زنان و مردان اختلاف معنی داری مشاهده نشد اما بین اضطراب کتابخانه ای در زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود دارد و زنان بیشتر از مردان دچار اضطراب هستند.

با توجه به جدول ۸، میانگین و انحراف معیار نمره دانشجویان کارشناسی ارشد در سطح خودکارآمدی ۹۹/۳۹ و ۱۱/۸۵ و در دانشجویان دکتری به ترتیب ۱۰۴/۶۹ و ۱۲/۰۹ می باشد. میانگین و انحراف معیار نمره دانشجویان کارشناسی ارشد در میزان اضطراب کتابخانه ای ۶۹/۴۷ و ۱۰/۷۱ و در دانشجویان دکتری به ترتیب ۶۲/۰۶ و ۹/۶۰ می باشد.

همانطور که در جدول ۹ مشاهده می شود، بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری از لحاظ سطح خودکارآمدی تفاوت معنی دار وجود دارد ($F=6/20$ و $P<0/01$). همچنین بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری، از لحاظ میزان اضطراب کتابخانه ای تفاوت معنی دار وجود دارد ($F=15/29$ و $P<0/001$). با توجه به جدول ۸، دانشجویان مقطع تحصیلی دکتری در مقایسه با دانشجویان مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد از سطح خودکارآمدی بالاتر و اضطراب کتابخانه ای پایین تری برخوردار هستند.

بحث و نتیجه گیری

یافته ها نشان می دهد که میانگین خودکارآمدی دانشجویان بیشتر از حد متوسط می باشد. میانگین سطح خودکارآمدی دانشجویان برابر ۱۰۰/۱ بود که از سطح میانگین فرضی

- Cleveland, A. M. (2004). Library anxiety: A decade of empirical research. *Library Review*, 53(3), 177-185.
- Collins, K. M. T., & Veal, R. E. (2004). Off-campus adult learners' levels of library anxiety as a predictor of attitudes toward the Internet. *Library & Information Science Research*, 26(1), 5-14.
- Harnet, M. [on-line]. available at: <http://..> "Did You Say Library Anxiety?" - Part Two March 2005
- Hickey, M. et al. (1991) Cardiac Diet and Exercise self-Efficacy. *Nursing Research*; 41(6), 347-351.
- Keefer, J.A. (1993). The hungry rat's syndrome: library anxiety, information literacy, and the academic reference Quarterly. 32, 333-339.
- Mellon, C. A. (1988). Attitudes: The forgotten dimension in library instruction. *Library Journal*, 113(14), 137-139.
- Omran, Ben and Ibraheem, Abdulaziz. (2001). Library Anxiety and Internet Anxiety among Graduate Students of a Major Research University. Ph.D. Dissertation. University of Pittsburg.
- Pervin, L. A. & John, P. O. (2001). *Personality: Theory & Research*, New York: John Wiley & sons, Inc.
- Schwarzer, R., Luszczynsk, A., (2005) Self efficacy adolescence risk taking behavior and health. In: *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Information age publishing; 139-159.
- Statt, D.a. (1990): *The concise Dictionary of psychology*. London. Routledg.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد، ارزیابی بالاتری از سطح خودکارآمدی خود دارند و تفاوت آنان از این نظر با دانشجویان کارشناسی ارشد، با معناست. میانگین نمره کسب شده توسط دانشجویان دکتری به روشنی در حد بالاتری قرار دارد. در مورد مقایسه میزان اضطراب در دو مقطع، طبق نتایج، میزان اضطراب در مقطع کارشناسی ارشد به طور معنی داری بیشتر از مقطه دکتری بوده است. همانطور که انتظار می رود در مقطع دکتری به دلیل اعتماد به نفس و مراجعات بیشتر و در نتیجه آشنایی بیشتر دانشجویان نسبت به کتابخانه و استفاده از آن، میزان اضطراب کاهش می یابد.

منابع

- احيایی، آزاد. (۱۳۸۶). بررسی ارتباط میان دین داری و اضطراب در میان دانشجویان رشته پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران پزشکی. پایان نامه دکتری حرفه‌ای دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران پزشکی.
- شارف، ریچارد، اس. (۱۹۹۷)، نظریه‌های روان‌درمانی و مشاوره. ترجمه فیروزبخت، مهرداد (۱۳۸۶)، تهران: خدمات فرهنگی رسا.
- شولتز، دوان پی؛ شولتز، سیدنی آلن. (۲۰۰۵)، نظریه‌های شخصیت. ترجمه: یحیی سیدمحمدی (۱۳۸۷). چاپ ۱۲ ویراست ۸، تهران: ویرایش.
- عرفان‌منش، محمد امین و دیده گاه، فرشته. (۱۳۹۰). اضطراب کتابخانه‌ای، چالشی فراروی استفاده مؤثر از خدمات کتابخانه‌ای. کتاب ماه کلیات، اطلاعات، ارتباطات و دانش شناسی. ۴ (۶)، ص ۴۳ - ۵۴.
- نارمنجی، مهدی و نوک‌ریزی، محسن. (۱۳۸۸). بررسی اضطراب اینترنتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی در فرایند جستجوی اطلاعات. علوم و فناوری اطلاعات، ۲۵ (۱)، ص ۱۱۱ - ۱۲۹.
- Carlile, H. (2007). The implications of library anxiety for academic reference services: a review of the literature. *Australian Academic and Research Libraries*, 38(2), 129.

Examine the relationship between self-efficacy and anxiety felt library in graduate students in university of Khwarizmi

Saeed Ghaffari¹, Roghayeh Alipoor^{2*}

- 1) Assistant Professor of Payam Noor University, Qom.
- 2) Knowledge and information science graduate student at the Payam Noor University, Qom.

***Corresponding author: alipoorsahar58@gmail.com**

Abstract

Proper use of the library, especially academic libraries plays an important role in improving the quality of education and research. For some students, a university library is considered as a safe place to do research and study, but to some others these places provide some signs of anxiety. This research investigates the relationship between self-efficacy perception and library anxiety in M.A. students of Kharazmi University. The research method is descriptive survey. The study population consists of all M.A. students of Kharazmi University Out of which 335 individuals were randomly selected as samples; out of this number, 269 questionnaires were returned. For data collection, two questionnaires were used: For data collection, two questionnaires were used: Schwarzer self-efficacy questionnaire and Bostick's Library Anxiety Scale. The self-efficacy condition of the study population was satisfying. The library anxiety in the study population was less than average. The library anxiety was significantly high in females than in males ($P < 0/02$) and in M.A. students than in PhD students ($P < 0/001$). At the same time, self-efficacy was significantly higher in PhD students than M.A. students ($P < 0/01$). Levels of self-efficacy and library anxiety, have negative and significant relationship; Means that with an increase in self-efficacy of M.A. students, the library anxiety reduces.

Key words: Self-efficacy, library anxiety, university library, M.A. students.
